

Nederlanders steeds handiger in het huwelijk

Dr. Ruut Veenhoven, specialist in geluk, stelt vast dat de omloopsnelheid van het huwelijk is toegenomen, maar dat de huwelijksvreugde hoger is dan ooit. Men heeft geleerd samen te leven, dat vindt men gezelliger en eenvoudiger dan in je eentje ploeteren.

Een Amerikaanse psycholoog ontwikkelde tien jaar geleden een test waarmee het slagen van een huwelijk voorspeld kon worden. Een betrouwbare test, zo blijkt, want de onderzoeker, J. M. Gottman, verbonden aan de universiteit van Washington, kreeg angstig vaak gelijk. Gemiddeld loopt een op de drie huwelijken in de Verenigde Staten op een echtscheiding uit. Van de vijfenvijftig vers gehuwde paren die Gottman in 1983 een scheiding voor-

speld had, zijn er tot op heden slechts drie die zich niet aan zijn prognose hielden; gelijk kreeg hij in 94,5 procent van de gevallen. De test, een combinatie van rollenspel en vele vragen, meet

vooral de wijze waarop de toekomstige partners met elkaar omgaan.

Zijn resultaten roepen fantasieën op waarin ambtenaren van de burgerlijke

stand aankomende echt)paren streng ondervragen of ze *de test* wel hebben gedaan en of ze even de uitkomst willen weerleggen. Is het toekomstperspectief somber dan zal het ambtelijk ritueel niet worden uitgevoerd, dat bespaart het toekomstig paar immers veel lijden en lasten.

Het zou een wat drastische maatregel zijn, vindt de Nederlandse 'geluk-specialist', de socioloog dr. Ruut Veenhoven. Zijn bevindingen zijn geen aanleiding voorhuwelijks testen te bepleiten om scheiding te voorkomen. Veenhoven gaat er nuchter vanuit dat het scheidingspercentage waarop we nu zitten zich voorlopig zal stabiliseren.

Een van de redenen waardoor mensen gaan scheiden is dat ze in de loop van hun leven veranderen. De persoonlijkheid is geen stabiel gegeven en daardoor groeien partners uit

elkaar. Een feit dat als echtscheidingsgrond zal blijven bestaan.

Ouder

Mensen veranderen niet alleen, maar worden ook ouder. De huwelijksduur is daardoor in principe langer geworden en daarmee neemt ook de kans toe dat mensen het niet meer met elkaar zien zitten. Dat gevoegd bij het feit dat scheiden niet langer betekent dat alle sociale zekerheid wegvalt — zoals vroeger het geval was — maakt dat er relatief gemakkelijk gescheiden wordt. Drie factoren die volgens Veenhoven bepalend zijn voor het feit dat het scheidingpercentage voorlopig niet zal veranderen.

Maar hij zegt ook: “We moeten niet vergeten dat dankzij de scheidingen het veel gezelliger is geworden in de Nederlandse huiskamers. De omloopsnelheid van het huwelijk is weliswaar toegenomen maar de tevredenheid ook. In 1920 was rond de 50 procent van de mensen tevreden over hun huwelijksleven. Op het ogenblik is dat 85 procent. Er wordt veel getrouwd en nooit eerder was de huwelijksvreugde zo hoog. De techniek die nodig is succesvol samen te leven is duidelijk verbeterd,” stelt Veenhoven vrolijk vast.

Dat neemt niet weg dat Veenhoven zegt dat sommige mensen ongeschikt zijn voor het moderne huwelijk. “Je moet er

redelijk coöperatief en invoelend voor zijn. Als je kijkt naar de wijze waarop jonggehuwde partners met elkaar omgaan is wel met enige betrouwbaarheid te voorspellen of dat huwelijk een succes wordt — dat is wat Gottman gedaan heeft. Succes hangt in belangrijke mate af van de kwaliteit van het huwelijksgedrag dat beide partners weten te realiseren.”

Veenhoven is docent sociale psychologie aan de Erasmus-universiteit in Rotterdam. Hij doet continu-onderzoek naar geluk en heeft zich vastgebeten in de vraag wat de voorwaarden zijn waaronder mensen zich gelukkig voelen. Die voorwaarden verschuiven. Waren voor de Tweede Wereldoorlog inkomen (status) en opleiding vooral gelukmakend. Tegenwoordig blijkt dat voornamelijk het hebben van een partner te zijn, naast een goede gezondheid. En omdat die partner zo belangrijk is betekent dat, dat de plaats van het huwelijk in deze tijd, en de eigenschappen die nodig zijn om dit samen zijn succesvol te maken, een van Veenhovens onderzoeksterreinen is.

“Er is natuurlijk ook veel leed,” beaamt Veenhoven, “maar leed is zichtbaarder dan geluk. Leed heeft ook meer vertegenwoordigers die het onder de aandacht brengen. Via de hulpverlening, de huisarts, Riagg’s, advocaten is het zichtbaar geworden. Vroeger werd er ook heel wat afgeleden maar dan hoorde

bij wijze van spreken alleen God de mensen brommen. De hulpverlening en al die mensen die aan het leed hun brood verdienen zijn het gaan exploiteren.”

Scheef beeld

Hij zegt dit beeld van de werkelijkheid wordt gegeven. “Het is absoluut niet zo dat het huwelijk een poel van ellende is. De kreet ‘Vroeger was het zo veel gezelliger’ klopt ook niet, het omgekeerde is eerder waar.”

Goed nieuws dus en dat komt zelden in de krant.

De vooruitgang waar Veenhoven van spreekt, impliceert dat er veel gebeurd is op het huwelijksgebied. Het traditionele werkhuwelijk dat begin deze eeuw nog stevig in de maatschappij verankerd was, heeft plaats gemaakt voor het moderne liefdeshuwelijk. En dat bracht een scala van andere omgangsregels met zich mee. Van een productiebedrijfje dat de partners sociale zekerheid bood is het huwelijk een instituut geworden dat instant gehouden wordt om ‘de lol van het samen zijn’.

Veenhoven: “Het moderne liefdeshuwelijk dient vooral om te beschermen tegen de eenzaamheid, om zin aan het leven te geven en om elkaar te corrigeren. Die correctie functie van het huwelijk was vroeger vooral in handen van de voorschrijvers van de duidelijke

regels die er over het samenleven waren. Gedrag werd gecorrigeerd door de kerk, door de burens en familie en het is duidelijk dat niemand zich nog veel aantrekt van wat die vinden. De enige die er nu belang bij heeft dat je niet te gek gaat doen, en je daarvoor kan behoeden, is je partner.”

In de ontwikkeling van het werk- naar het moderne liefdeshuwelijk is er ook een fase geweest waarin het geëxalteerde romantische liefdesideaal mensen voor ogen stond, maar ook dat is veranderd. Dat geromantiseerde huwelijksideaal verdwijnt. De ideeën of dromen daarover bestaan wel maar het lijkt of men fictie en realiteit beter uit elkaar kan houden.

Met de verschuiving van werk- naar liefdeshuwelijk veranderden ook de eisen waaraan de partners moesten voldoen. In het klassieke werkhuwelijk was het niet van essentieel belang dat partners ook van elkaar hielden. Van belang was dat je je aan de regels hield, dat je jezelf kon wegcijferen. Het ging immers om hard werken en je plicht doen. Er werden ook geen hoogstandjes in de liefde van je gevraagd en wie goed omging met z’n omgeving had de zekerheid dat omgeving hem/haar zou beschermen.

Het moderne huwelijk waarin het er omgaat dat je het met z’n tweeën en/of gezin gezellig hebt, vraagt om

ander gedrag. De egocentrische persoonlijkheid, die alleen zichzelf waarneemt, is een voorbeeld van iemand die het knap moeilijk kan krijgen als hij/zij moet beantwoorden aan de criteria ‘aardig en gezellig’. En wie zoals eerder gezegd ook corrigeerbaar moet zijn, moet dat wel combineren met een zekere mate van assertiviteit anders kan de correctiefunctie van de ander weer wat uit de hand lopen. Daarbij is ook een eigenschap als zelfwaardering een belangrijke basis voor liefde en succes, want wie dat niet in huis heeft kan niet reageren op de waardering van z’n tegenspeler. Andere eis is dat je een goed ontwikkeld invoelend vermogen moet hebben, want het kunnen invoelen van de gevoelens van anderen is voorwaarde om ook gezamenlijk iets te beleven. En omdat dat moderne huwelijk geen vaste gedragsregels meer kent — de corrigeerde schoonmoeders zijn bijna uitgestorven — moet je er zelf maar uit zien te komen. Dat betekent onder meer dat er voortdurend met elkaar onderhandeld moet worden. Een kunst die ook niet iedereen beheerst.

Veenhoven: “Mensen die uit de boot vallen zijn vaak mensen die in een ander soort huwelijkssysteem misschien heel goed zouden functioneren, maar minder geschikt zijn van dit samen-op-de-bank patroon. Ze laten daardoor vaak een serie van afgebrande relaties achter zich, want ze blijven het proberen. Dat heeft weer alles te maken met de druk die er is op het hebben van een partner. Een partner blijkt immers bepalend voor het levensgeluk.”

En dat maakt ook dat het leven in veel gevallen somber is voor de ongeveer 1 miljoen alleenstaanden in dit land. Uit de jongste cijfers van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) blijkt dat 90 procent van de mensen het oneens is met de stelling dat ongehuwden ongelukkiger zijn dan gehuwden (dat was nog maar 20 procent in 1965). Veenhoven: “De publieke opinie is niet correct. De laatste 30 jaar is bij voorbeeld het aantal zelfmoorden onder gescheiden mannen tweeëntwintig maal hoger dan onder gehuwde mannen. Wat je uit de door het SCP genoteerde opinie

kunt afleiden is dat de negatieve stereotypering van de alleenstaande is afgenomen, maar in de praktijk is deze wel degelijk slechter af.”

Moeilijker

“Het betekent niet dat er geen alleenstaanden tevreden kunnen zijn, maar over het geheel genomen hebben ze het moeilijker dan zeg honderd jaar geleden. Want er zijn minder vanzelfsprekende contacten tussen familie en vrienden. Wil de alleenstaande niet vereenzamen dan is een hecht vrienden- of familienetwerk nodig. En om dat goed in stand te houden moet je het nodige in huis hebben: er wordt dan meer aan invoelings- en doorzettingsvermogen van je gevraagd dan bij het omgaan met een partner. Met een partner heb je op een gegeven moment toch een vanzelfsprekende routine in gedrag opgebouwd. In vriendschapsrelaties is dat lastiger.

“Feit is dat de alleenstaande vaker in de probleemhoek zit. Nu zijn die verschil-

len ook niet krankzinnig groot — en vrouwen redden zich relatief beter dan mannen. De zelfmoorden zijn al genoemd en alleenstaanden komen vaker om bij verkeersongelukken — ze zijn mobieler dus stellen ze zich vaker aan het verkeersgevaar bloot. Ze hebben meer leverkwalen want er wordt nogal eens naar de fles gegrepen. Daarnaast hebben ze ook meer ziekten die zich niet uit hun levenswijze laten verklaren zoals kanker en suikerziekte. En ze worden minder oud.

“Dat alleenstaanden relatief ongelukkiger zijn geworden is ook deels een kwestie van selectie. In het moderne huwelijk zie je een selectie plaatsvinden op (geestelijk) gezonde en gelukkige partners. Over het algemeen is het zo dat een gelukkig iemand meer aantrekkingskracht heeft en ook meer op anderen gericht kan zijn. Niemand wil een partner die op de bank veelvuldig in zichzelf gekeerd ongelukkig zit te wezen.”